

Jonathan Swift (1667 – 1745): Gulliverovy cesty (1726, rozšířeno 1735)

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

Protože denně vodili vojenské koně a koně z královských stájí přede mne, už se neplašili, nýbrž přijížděli mi bez vzpínání až k nohám. Jezdci mi na nich přeskakovali přes ruku, položenou na zem, a jeden královský myslivec mi přeskočil velkým rozběhem nohu i se střevícem. Byl to skutku ohromný skok. Jednoho dne se mi poštěstilo pobavit císaře velmi neobyčejným způsobem. Požádal jsem ho, aby mi dal přivést několik dřivek vysokých dvě stopy a tlustých jako obyčejná hůl. jeho veličenstvo přikázalo pak správci lesů, aby vydal patřičné nařízení. A druhého dne ráno přijelo šestero dřevorubců s šesti vozy, taženými osmispřežími. Vzal jsem devět těch dřivek a zarazil je pevně do země do čtverhranu, měřícího na každé straně půltřetí stopy. Vzal jsem čtyři další dřívka a přivázal je vodorovně na rozích na dvě stopy od země. potom jsem přivázal na těch devět kolmých dřivek kapesník a natáhl jej na všech stranách, až byl napjat jako buben. Čtvero vodorovných dřivek, vyčnívajících na pět palců nad kapesníkem, tvořilo na všech stranách zábradlí. Když jsem byl s prací hotov, požádal jsem císaře, aby dal na tu rovinu vystoupit a cvičit své nejlepší jízdní četě, složené ze čtyřadvaceti jezdců. jeho veličenstvo schválilo ten návrh, i vzal jsem je do rukou jednoho po druhém na koních a v plné zbroji i s příslušnými důstojníky, kteří jim veleli. Jakmile se sešikovali, hned se rozdělili na dvě strany, sváděli na oko šarvátky, stříleli tupými šípy, tasili meče, prchali a pronásledovali se, útočili a couvali, slovem – projevovali nejlepší vojenskou kázeň, jakou jsem kdy viděl. Vodorovná dřívka chránila je i koně, aby nespadli s jeviště. Císař měl takovou radost, že kázal tu kratochvíli po několik dní opakovat a jednou se ráčil dát vyzvednout a sám velel. Přemluvil s velkými potížemi dokonce i císařovnu, že mi dovolila, abych ji držel na dva yardy v uzavřeném křesle, odkud přehlédla celou hru.

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Zdeněk Stříbrný: Dějiny anglické literatury:

Konečně se dostáváme k Swiftovu vrcholnému dílu, vytvořenému převážně v letech 1721-1725. Jsou to Gulliverovy cesty (*Gulliver's Travels*, prvně tiskem anonymně 1726). Fiktivní lodní ranhojič a pak kapitán Lemuel Gulliver tu líčí čtyři své výpravy do neznámých končin. Detailně věcným, stylisticky střízlivým vyprávěním prostého námořníka připomíná Defoeova Robinsona. Ale zatímco Robinsonovy zkušenosti i vnitřní vývoj vedly nakonec k optimistickému potvrzení současné anglické civilizace, Gulliver se vyvíjí zcela protichůdným směrem – až k úplnému zesměšnění a odmítnutí společenských vztahů a institucí založených na aristokratickoburžoazní hegemonii.

Gulliver se liší od Robinsona také tím, že se neocitá v divoké přírodě, nýbrž ve společenství fantastických lidí i zvířat. Swift tu navázal na staré i nové literární tradice, zejména na antický zvířecí mýtus, na středověké i renesanční bestiáře, cestopisy a utopie, jakož i na francouzské autory Rabelaise, Cyrana de Bergerac a soudobého Fontanella, ale přetvořil je svým groteskně satirickým géniem do originálních podob. Při nápadu zachycovat různé země a lidi v neobvyklých rozměrech a

tvarech se pravděpodobně inspiroval také novými experimenty s teleskopem a mikroskopem, jakož i novými poznatky v oblasti optiky. .

Z hlediska moderní psychiatrie užíval Swift své nevyčerpatelné fantazie k tzv. montážním představám, při nichž zasazoval obyčejného člověka mezi trpaslíky nebo naopak mezi obry nebo zas mezi koně nadané rozumem apod.

JONATHAN SWIFT (1667 – 1745; Velká Británie: Irsko): jeho román *Gulliverovy cesty* vypráví o námořním kapitánovi, který se čtyřikrát nedobrovolně ocitne v daleké zemi, jejíž obyvatelé jsou sice vzhledově podivní (miniaturní lidé Liliputáni, potrhlí vědci na létajícím ostrově Laputě apod.), ale svým způsobem života připomínají soudobou anglickou společnost. Swiftovo vyprávění (1) vychází z čerstvé defoeovské trosečnické tematiky, (2) navazuje na tradici fantaskních (antických – Odysseus! – a renesančních) příběhů o putování do vzdálených podivuhodných krajů a (3) je satirou na anglický způsob života, společnost, politiku, vědu apod.

